

Ponyer på langelandsk græs

På Skovsgaard Gods på Langeland er genforvildning og bæredygtigt landbrug blevet en integreret del af naturforvaltningen. Her græsser vilde heste og kvæg året rundt med minimal menneskelig indgriben. Projektet begyndte i 2020 og er et eksempel på, hvordan man kan kombinere landbrugsproduktion med naturgenopretning i et forsøg på at tackle udfordringerne med biodiversitet og klima.

- Vi startede med syv hopper og en hingst. Nu er vi oppe på 27 heste i alt, og næste år forventer vi omkring 10 føl, så der bliver hele tiden flere og flere, fortæller Catrine Grønberg Jensen, administrerende direktør for Danmarks Naturfond, som ejer Skovsgaard Gods. Foto: Robert Wengler

Martin E. Seymour, magasiner@jfm.dk

Det er en blæsende efterårsdag. De mørke skyer hænger lavt. Vinden skaber bølger i det høje græs. Uden at være synderligt optaget af det triste vejr og den truende regn bevæger en stor flok heste sig roligt rundt i landskabet, mens de græsser på de vidtstrakte enge omkring Skovsgaard Gods.

- Det er en særlig robust race, der hedder exmoor, forklarer Catrine Grønberg Jensen, administrerende direktør for Danmarks Naturfond, som ejer Skovsgaard Gods.

- Vi startede med syv hopper og en hingst. Nu er vi oppe på 27 heste i alt, og næste år forventer vi omkring 10 føl, så der bliver hele tiden flere og flere.

- De er små og kompakte. De kan klare sig selv og trives i det her miljø. Det gør dem helt perfekte til det genforvildningsprojekt, vi har haft gang i herude siden 2020, siger hun.

Genforvildning er det danske ord, biolog Karsten Thomsen introducerede som pendant til det engelske begreb "rewilding", der opstod i USA for omkring 20 år siden. Ordet refererer til at beskytte naturområder ved at genintroducere nøgledyrearer - arter, der er vigtige for, at områder kan udvikle sig naturligt.

- Vi står midt i en biodiversitetskrise og en klimakrise. Hvis ikke vi hos Danmarks Naturfond skal prøve at være en del af løsningen, hvem skal så? spørger Catrine Grønberg Jensen retorisk.

- 245 hektar af arealerne herude er blevet udlagt i et stort hegn. Omkring 130 hektar landbrugsjord er blevet lagt ud til natur. Derudover har vi vores skov, vores enge og vores moser. Men vi har netop besluttet, at de sidste 60 hektar landbrugsjord, som vi har haft forpagtet ud, også skal lægges ud til vild natur. Så når Fredningsnævnet har behandlet - og forhåbentlig godkendt - vores ansøgning, kan samtlige 305 hektar, som hører til godset, få lov til at vokse vildt.

Bundet af fredning

Der er en grund til, at Danmarks Naturfond ikke uden videre kan lægge de sidste hektar landbrugsjord om til natur. Årsagen går tilbage til 1979, da Ellen Fuglede, den sidste ejer fra slægten, valgte at testamentere godset til Danmarks Naturfredningsforening, som derefter overførte ejerskabet til Danmarks Naturfond.

- Ellen Fuglede fik i sin tid lavet en fredning på ejendommen, som blev fornyet i 2006. Fredningen beskriver hvordan ejendommen må bruges, hvor der er bestemmelser omkring skovene, naturarealerne og landbrugsarealerne, siger Catrine Grønberg Jensen.

Danmarks Naturfond

Stiftet: I 1967 af Danmarks Naturfredningsforening for at bevare og beskytte naturområder i Danmark.

Formål: At beskytte landskabelige og kulturhistoriske værdier samt bevare og genoprette naturens biodiversitet. Fonden køber og plejer naturområder, så de forbliver urørte og kan udvikle sig frit.

Ejendomme: Danmarks Naturfond ejer og forvalter 18 naturområder, herunder Skovsgaard Gods, hvoraf 245 hektar er udlagt til vildgræsning.

Projekter: Naturgenopretning og biodiversitetsforskning - og fonden arbejder aktivt med naturformidling og tilbyder oplevelser og overnatning på Skovsgaard.

22 GENFORVILDNING

I spidsen for genforvildningen af naturen omkring Skovsgaard Gods står Catrine Grønberg Jensen, som er administrerende direktør i Danmarks Naturfond. Foto: Robert Wengler

← FORTSAT FRA
SIDE 21

- Der er altså mange restriktioner her på Skovsgaard, og vi har naturligvis søgt tilladelse hos Fredningsnævnet, fordi det, vi gør, er så omfattende, tilføjer hun og spejder ud over landskabet:

- Det er jo stadig et karakteristisk herregårdslandskab med hegnene og alle de store gamle træer - egetræer, asketræer og kastanjetræer - der står som pejlemærker i landskabet. De spiller også en vigtig rolle i biodiversiteten, og vi sørger for, at de får lov til at blive stående. Er de ikke flotte?

Altafgørende levesteder

Naturgenopretning handler dog langt fra kun om skønhed. Det handler om at skabe levesteder, der giver plads til et rigt samspil mellem arter, og her spiller exmoor-ponyerne en helt central rolle.

- Hestene går herude hele året rundt. De græsser, tramper vegetationen ned, laver huller og laver lort. Planteæderes lort i disse systemer understøtter over 480 arter. Og når arealerne får lov til at ligge sådan hulter til bulter, skaber det levesteder for rigtig mange arter, siger Catrine Grønberg Jensen.

- Vi har fået flere sommerfugle hernede, som vi ikke har set tidligere. Sidste år havde vi en kejserkåbe, der lige pludselig kom i en af vores skovlysninger. Vi havde også høst-sommerfugle. Vi har tilmed fået nogle fuglearter, som vi ikke har haft særlig mange af før, for eksempel grønspætten, som trives rigtig godt i vores skovlandskab, fortsætter hun og understreger, at hestene ikke skal ses som et redskab:

De vilde hestes efterladenskaber understøtter ifølge Catrine Grønberg Jensen over 480 forskellige arter. Foto: Rober Wengler

- De er som alt andet en del af naturen herude. Hvis du skal arbejde med biodiversitet - altså blomster, insekter, fugle, træer og

skovlandskaber - så skal du have nogle dyr, der græsser, omsætter og skaber de her levesteder.

➔ LÆS MERE
SIDE 24

24 GENFORVILDNING

Skovsgaard Gods driver stadig landbrug, i og med at det har et hold slagtekvæg, der ligesom exmoor-ponyerne går ude året rundt og plejer naturen. Foto: Robert Wengler

Exmoor-ponyen er den ældste og mest primitive af de indfødte britiske ponyer. Racen siges at have eksisteret siden før istiden og er kendt for at være stærk og hårdfør. Foto: Robert Wengler

Skovsgaard Gods er ejet af Danmarks Naturfond. Foto: Rober Wengler

← FORTSAT FRA
SIDE 22

Men hvis naturen har det bedst med at passe sig selv, hvorfor er det så nødvendigt med menneskelig indblanding overhovedet? Hvorfor ikke bare overlade det hele til naturens kræfter? kunne man så spørge.

Laboratorium i det fri

Men det gør Catrine Grønberg Jensen og de andre forskere, der er tilknyttet projektet, også. Men kun i visse områder kaldet frahegninger.

- Tora Finderup Nielsen er vores faste bio-

diversitetsforsker, og hun har fulgt projektet, siden vi startede. Hun følger med i alt, hvad der sker. Hvert år er hun ude for at undersøge vegetationssammensætninger: Spredt skoven sig? Kommer der nye planter til? Kommer der flere sommerfugle? Hun har også 20 frahegninger herude, hvor vi slet ikke er til stede. Netop for at se, hvad der sker, når dyrene ikke er en del af systemet, siger hun og løfter straks sløret for resultatet:

- Og der sker simpelt hen det, at vi får færre arter.

Der foregår i det hele taget meget forskning på Skovsgaard Gods, hvor Danmarks Naturfond arbejder tæt sammen med forskere for at dokumentere, hvad der sker, når naturen får lov til at passe sig selv i et system

med frie naturlige processer, hvor de store planteædere er en del af systemet.

- Det er spændende at se, hvordan arter vender tilbage, og hvordan landskabet ændrer sig. Lige nu har vi for eksempel Jacob Ringgaard, som er specialestuderende under Tora, der netop er ved at lave et speciale omkring naturlig tilgroning af træer, og hvorfor det sker, siger Catrine Grønberg Jensen.

Vigtig formidling

Arbejdet på Skovsgaard Gods stopper ikke med genforvildning og indsamling af data. Der er også store ambitioner om at skabe en naturdestination, hvor besøgende kan opleve naturen på nært hold og blive klogere på den.

- Vi har en hel generation, der ikke ved særlig meget om natur. Det har aldrig været mere vigtigt, at folk forstår sammenhænge mellem vores natur og den biodiversitetskrisen og klimakrisen, vi oplever i øjeblikket. Derfor vil vi gerne åbne mere op for offentligheden herude. I øjeblikket arbejder vi med Realdania og Nordea-fonden på at skabe et center for naturformidling og naturdannelse. Vi gør det allerede til en vis grad med vores naturværksted, der netop handler om at formidle natur til børn og børnefamilier for eksempel via guidede gåture, siger hun og sætter sig i en eldrevet golfvogn for at køre tilbage til godset, hvor et filmhold venter på at få historien om Skovsgaard Gods' arbejde for at fremme biodiversiteten.